

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з наукової роботи
Західноукраїнського
національного університету

Микола ДИВАК

2026 р.

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Корнієнка Д. Б. на тему: «Формування глобальної системи торгівлі відходами», поданої на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 05 – Соціальні та поведінкові науки спеціальності 051 Економіка

ВИТЯГ

із протоколу засідання фахового семінару кафедри міжнародної економіки
Західноукраїнського національного університету
від «29» травня 2026 року, протокол № 17

ПРИСУТНІ: завідувач кафедри міжнародної економіки, д.е.н., професор Зварич І. Я.; професор кафедри міжнародної економіки, д.е.н., професор Савельєв Є. В.; професор кафедри міжнародної економіки, д.е.н., професор Куриляк В. Є.; професор кафедри міжнародної економіки, д.е.н., професор Ліщинський І. О.; професор кафедри міжнародної економіки, д.е.н., професор Лизун М. В.; доцент кафедри міжнародної економіки, к.е.н. доцент Герман Л. Т.; професор кафедри міжнародних економічних відносин, д.е.н., професор Сохацька О.М.; завідувач кафедри підприємництва і торгівлі, д.е.н., професор Собко О.М.; доцент кафедри міжнародної економіки, к.е.н., доцент Карась О. С.; аспіранти.

ПОРЯДОК ДЕННИЙ

Обговорення дисертаційного дослідження дисертанта Дмитра Корнієнка на тему: «Формування глобальної системи торгівлі відходами», поданого на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 05 – Соціальні та поведінкові науки спеціальності 051 Економіка щодо її рекомендації для захисту.

СЛУХАЛИ:

1. Доповідь дисертанта Корнієнка Д. Б. на тему: «Формування глобальної системи торгівлі відходами».

Корнієнко Д. Б. доповів про результати проведеного дослідження, обґрунтував актуальність теми, розкрив його мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження. Зазначив, що станом на 2025 та 2026 роки глобальний економічний ландшафт визначається тим, що аналітики називають «Великою переорієнтацією». Міжнародна торгівля відходами фундаментально перетворилася з маргінальних логістичних операцій на центральний стовп глобальної геополітичної стратегії, екологічної справедливості та управління промисловими ресурсами. Цей період знаменує собою систематичне закриття історичних сміттєзвалищ на Глобальному Півдні та радикальну інтернаціоналізацію відповідальності за управління відходами в межах

Глобальної Півночі. В основі цього зрушення лежить складна та дедалі гармонізованіша регуляторна архітектура цієї системи, що включає, поправки до Базельської конвенції 2025 року та Регламент Європейського Союзу щодо упакування та відходів, повне впровадження якого заплановано на 2026 рік.

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування процесу формування глобальної системи міжнародної торгівлі відходами та визначення стратегічних напрямів позиціонування України у цій системі.

Об'єктом дослідження є процеси становлення та розвитку міжнародної торгівлі відходами

Корнієнко Д. Б. окреслив наукову новизну та практичну цінність одержаних результатів, наголосив на глобальному контексті формування системи торгівлі відходами, яка набуває стратегічного значення, адже вторинна сировина стає повноцінним ресурсом для посилення циркулярних процесів у світовій економіці та прискорює її екологізацію, підкреслюючи досягнення балансу між економічним зростанням, екологічною стійкістю та соціальною відповідальністю.

Сформульовано та емпірично перевірено гіпотезу суттєвого впливу глобальних детермінант (суворість вимог до чистоти, високі адміністративні збори, прямі податки на охорону навколишнього середовища, інвестиційна відкритість та урядова політика рециклінгу) на наслідки функціонування глобальної системи торгівлі відходами.

Удосконалено теоретичне обґрунтування того, що ці наслідки перевищують сумарну вартість переробки й логістики, нівелюючи мету циркулярної економіки загалом та переводячи торгівлю між країнами ОЕСР і країнами поза її межами у фазу «біфуркації». Також удосконалено виокремлення циркулярних хабів (Нідерланди, Бельгія, Італія, Естонія) та країн-аутсайдерів (Румунія, Ірландія, Литва, Португалія), що дозволяє перевіряти достовірність даних про обсяги переробки через статистику міжнародної торгівлі. На основі динамічного та кластерного аналізу рівнів відходів у ЄС визначено геополітичні лінії та нові траєкторії торгівлі після впровадження Китаєм політики «Національного меча» та переорієнтації потоків у бік Південно-Східної Азії (Філіппіни, В'єтнам, Таїланд), а також розподілено країни ЄС на специфічні кластери за обсягами експорту-імпорту паперу, пластику та скла.

Набуло подальшого розвитку обґрунтування інституційної бази формування системи торгівлі відходами в Україні, що на відміну від позиції інших авторів, базується на заходах виконання Закону України «Про управління відходами», гармонізації норм із Директивою 2008/98/ЄС та Регламентом ЄС № 1013/2006 про транскордонне перевезення відходів, а також на створенні «кластерів відходів» та впровадженні економічних стимулів.

Дослідження підтверджує, що інтеграція ключових напрямів України у глобальну систему торгівлі відходами включає євроінтеграцію, цифровізацію, розвиток циркулярної економіки та підвищення інституційної спроможності. Запропоновані стратегічні напрями імплементації розроблених моделей в Україні враховують умови сталого відновлення та необхідність подолання сучасних геополітичних шоків. Практична цінність одержаних результатів

полягає в тому, що теоретичні, методичні засади та прикладні рекомендації можуть бути використані центральними і регіональними органами державної влади та місцевого самоврядування для розробки і реалізації «дорожньої карти» державної економічної та екологічної політики, кластеризації інфраструктури в регіонах, а також визначення стратегічних пріоритетів соціально-економічного розвитку України в умовах посилення вимог щодо екологічної безпеки та зростання конкуренції за ресурси.

Дисертант також вказав на апробацію одержаних результатів дослідження, їх практичне впровадження та основні публікації за темою дисертації.

2. Запитання до дисертанта.

До дисертанта були поставлені запитання учасниками засідання, зокрема:

1) завідувач кафедри підприємництва і торгівлі, д.е.н., професор Собко О.М.:

- Чому для аналізу обрано саме країни ЄС?
- Які основні проблеми участі України у міжнародній торгівлі відходами Ви визначили?
- Які перспективи інтеграції України до європейської системи торгівлі відходами у післявоєнний період?

2) професор кафедри міжнародних економічних відносин, д.е.н., професор Сохацька О. М.:

- Які ризики існують у розвитку глобальної системи торгівлі відходами?
- Чи не суперечить розвиток міжнародної торгівлі відходами самій концепції циркулярної економіки, яка передбачає локалізацію ресурсних циклів?
- У чому полягає економічна доцільність експорту відходів, якщо розвиток внутрішньої переробки потенційно може створювати більшу додану вартість для національної економіки?

3) доцент кафедри міжнародної економіки к.е.н., доцент, Карась О.С. :

- Як запропонована система торгівлі корелює з ієрархією поводження з відходами? Чи не створює вона ризику «стимулювання утворення відходів» заради підтримки обігу на ринку замість їх мінімізації?
- У чому полягає принципова відмінність відходів як товару від традиційних сировинних ресурсів у контексті ціноутворення та логістики?

Дисертант Корнієнко Д. Б. дав вичерпні та ґрунтовні відповіді на поставлені запитання, що характеризує його наукову зрілість.

3. Висновок наукового керівника завідувача кафедри міжнародної економіки, доктора економічних наук, професора Зварич Ірини Ярославівни (подано висновок).

Зварич І. Я. наголосила на актуальності теми дослідження дисертанта, її практичному значенні, оскільки наукове обґрунтування формування зумовлене глибокою трансформацією світової економіки від лінійної моделі «видобуток–споживання–сміття» до циркулярної. Сьогодні відходи перестають бути лише екологічним тягарем і стають стратегічним ресурсом та об'єктом інтенсивної міжнародної торгівлі. На тлі вичерпності природних копалин вторинна сировина стає критично важливою для промисловості. Формування глобального ринку дозволяє перерозподіляти ресурси туди, де є технологічні потужності для їх переробки. Накопичення відходів набуло масштабів планетарної загрози. Глобальна система торгівлі дозволяє не просто «експортувати проблему», а створювати ланцюги доданої вартості, де відходи однієї країни стають сировиною для іншої.

«Меч Китаю» та обмеження імпорту, як заборона Китаю на імпорт більшості видів пластику та паперу у 2018 р., зруйнувала старі логістичні ланцюги, змусивши світ шукати нові механізми торгівлі. Базельська конвенція та останні поправки щодо контролю за переміщенням пластикових відходів потребують наукового осмислення та імплементації на національних рівнях.

Науковий керівник зазначила, що вперше у роботі розроблена система глобальної торгівлі відходами як вагової складової міжнародної торгівлі загалом, що суттєво трансформує її, оскільки вторинна сировина стає повноцінним стратегічним ресурсом, що посилює циркулярні процеси у світовій економіці та прискорює зміни щодо її екологізації, підкреслюючи досягнення можливого балансу між економічним зростанням, екологічною стійкістю та соціальною відповідальністю; при цьому виокремлено основні інструменти впливу, що створюють країни у світовому навколишньому економічному середовищі з метою активізації імпорту та експорту вторинної сировини у глобальному масштабі, що крім фрагментованих податкових преференцій та пільгового оподаткування включають асиметричні умови розвинених країн відносно тих, що розвиваються, особливо стосовно проблематичних та шкідливих відходів.

Зварич І. Я. підкреслила, що набула подальшого розвитку розвитку інституційна база формування системи торгівлі відходами в Україні, що включає заходи виконання Закону України «Про управління відходами» та гармонізація їх з вимогами Директиви 2008/98/ЄС про відходи та Регламентом ЄС № 1013/2006 про транскордонне перевезення відходів, кластеризацію інфраструктури в регіонах та економічну інтеграцію, створення «кластерів відходів», впровадження економічних стимулів та інвестицій; інтеграція ключових напрямів України у глобальну систему торгівлі відходами, що включають євроінтеграцію, розвиток циркулярної економіки, цифровізацію, вдосконалення системи управління відходами, інституційну спроможність.

Науковий керівник зазначила, що практичне значення цієї дисертації полягає в прикладних рекомендаціях стратегічних напрямках позиціонування України в міжнародній торгівлі відходами можуть бути використані

центральною і регіональними органами державної влади та місцевого самоврядування для розробки і реалізації «дорожньої карти» державної економічної та екологічної політики та визначення стратегічних пріоритетів соціально-економічного й розвитку України. Отримані результати апробовані і доведені до рівня конкретних науково-методичних і практичних рекомендацій.

Загалом робота виконана на належному науковому та прикладному рівнях, має чітку структуру та логіку викладу матеріалу. Під час роботи над науковим дослідженням автор опрацював велику кількість вітчизняної та міжнародної літератури, що свідчить про ґрунтовний підхід здобувача до підбору матеріалів. Робота за змістом, формою і назвою відповідає спеціальності 051 «Економіка», вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44.

Виступили.

Рецензент, д.е.н., проф. Сохацька О. М. зазначила наступне стосовно дисертації Корнієнка Д. Б. «Формування глобальної системи торгівлі відходами». Наукові твердження, висновки та рекомендації, представлені в дослідженні, підкреслюється масштабом ринку торгівлі відходами, який у 2025 році оцінювався приблизно в 1,5 трильйона доларів США, а за прогнозами до 2036 року, зросте до 2,8 трильйона доларів США. Це зростання не просто відображає збільшення як самих обсягів відходів, так й сигналізує про їх використання як стратегічного активу — вторинної сировини, необхідної для глобального переходу до циркулярної економіки та досягнення цільових показників нульового викиду, водночас поки що спостерігається тренд щодо міграції «брудних» галузей промисловості до країн з низьким рівнем екологічного регулювання та лібералізацією торгівлі, розглядаючи окремий канал, через який така торгівля по різному впливає на навколишнє середовище через переміщення самих відходів, а не їх переробку чи утилізацію.

Тому вивчення цього феномену сучасної світової економіки є необхідним для вироблення наукових підходів, заходів екологічного контролю, моніторингу їх дотримання і покарання за їх порушення. Не можна допустити повторення практики продажу квот на викиди вуглекислого газу розвинутими країнами державам, що не мають джерел засмічення, створюючи ілюзію успішної декарбонізації.

Дисертаційна робота виконана відповідно до планів науково-дослідних робіт Західноукраїнського національного університету у межах науково-дослідних тем, зокрема, у 2025 році – у підготовці фундаментального держбюджетного дослідження «Концепція відбудови та зеленої реконструкції України» (державний реєстраційний 0124U00003). Також у 2023-2025 роках Корнієнко Д.Б. брав участь у НДР, яка виконувалася професорсько-викладацьким персоналом, докторантами, аспірантами та здобувачами наукового ступеня в межах основного робочого часу кафедри міжнародної економіки ЗУНУ «Геоенергетичні та цивілізаційні виклики розвитку глобальної

економіки» (0121U111077), зокрема у підготовці розділу «Геоелектронічні та цивілізаційні виклики розвитку глобальної економіки»; у 2026 році – «Циркулярна економіка як драйвер екологічної безпеки держави» (0125U004247), розділ «Формування глобальної системи торгівлі відходами».

Усі наукові положення дисертації та наукових публікацій сформовані автором самостійно та відображають особистий внесок дисертанта. Проведений ретельний аналіз роботи свідчить про наявність елементів наукової новизни.

Достовірність досліджень, повнота відображення висновків і пропозицій в опублікованих автором дисертації роботах. За результатами дисертаційної роботи опубліковано 9 наукових праць загальним обсягом 4,46 д. а, з яких автору належить 2,64 д. а, у тому числі: 5 статей у наукових фахових виданнях України, 4 публікації за матеріалами міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференцій.

З наукових праць, опублікованих у співавторстві, у дисертаційній роботі використані лише ті ідеї та положення, що є особистим здобутком автора. Наукові положення, висновки та рекомендації, що сформульовані у дисертації, є достовірними. Достовірність забезпечено використанням матеріалів наукових досліджень вітчизняних і зарубіжних науковців. Дисертація є завершеною науковою працею, зміст відповідає поставленій меті.

Ознайомлення з дисертацією та науковими публікаціями Корнієнка Богдана Дмитровича, у яких висвітлені основні наукові результати, дає підстави стверджувати, що автор дотримується принципів, норм академічної доброчесності. Дисертаційна робота містить посилання на джерела інформації у кожному випадку використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; відповідає нормам законодавства про авторське право і суміжні права.

Рецензент відзначила кілька зауважень, які можуть покращити роботу:

- погоджуючись із твердженням автора, що запропонована в роботі система глобальної торгівлі відходами є складовою міжнародної торгівлі загалом, в роботі відсутнє власне трактування, що мало б показати її позитивні та негативні аспекти, що підсилює б положення новизни;
- варто уточнити, як конкретно імперично доведено нівелювання мети циркулярної економіки в процесі глобальної торгівлі відходами.
- формулювання ключових напрямів участі України у глобальній системі управління відходами недостатньо чітко свідчить про конкретні сфери їх застосування;
- варто чіткіше визначити роль України у формуванні кластерів відходів та можливостей торгівлі і переробки у місці створення;
- по тексту роботи зустрічаються технічні та стилістичні помилки.

Рецензент зазначила, що вказані зауваження мають уточнюючий характер та не занижують позитивної оцінки дисертаційної роботи Корнієнка Д. Б., яка є самостійно виконаною науковою працею, і рекомендує до захисту на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка».

Рецензент, к.е.н., доц. Карась О. С., зазначила, що дисертаційне дослідження Корнієнка Д. Б. на тему: «Формування глобальної системи торгівлі відходами» є актуальним адже трансформація сучасної світової економіки дедалі більше визначається переходом від лінійної моделі розвитку до циркулярної, в межах якої відходи поступово втрачають статус побічного продукту та набувають ознак економічного ресурсу.

Водночас слід зазначити, що розвиток міжнародної торгівлі відходами є результатом одночасної дії економічних, екологічних, технологічних та інституційних факторів. Дефіцит первинних ресурсів, зростання вартості сировини, розвиток технологій переробки, посилення екологічного регулювання та впровадження принципів циркулярної економіки суттєво змінюють структуру глобальних матеріальних потоків. Це актуалізує необхідність наукового осмислення закономірностей формування та функціонування глобальної системи торгівлі відходами.

В дисертаційному дослідженні зазначена проблематика для України, яка є особливо значущою в контексті необхідності післявоєнної відбудови та структурної трансформації економіки. Висока ресурсоемність виробництва, недостатній рівень переробки відходів та обмежена інтеграція у глобальні циркулярні ринки зумовлюють потребу у формуванні нової моделі участі країни у міжнародній торгівлі вторинними ресурсами. Дослідження теми є актуальним також у контексті необхідності формування нових наукових підходів до розуміння відходів як економічної категорії.

Дисертаційна робота є самостійно виконаним науковим дослідженням, у якому автором сформовано концептуальні та теоретико-методологічні підходи до формування глобальної системи торгівлі відходами в умовах переходу до циркулярної економіки. У роботі обґрунтовано авторське бачення відходів як елементу міжнародних економічних відносин та як потенційного стратегічного ресурсу.

Ознайомлення зі змістом дисертаційної роботи Корнієнка Д. Б. дає змогу констатувати належний рівень проведеного дослідження, його логічну завершеність та наявність наукової новизни. Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій базується на використанні сучасних економічних теорій, основних концептів та принципів циркулярної економіки, ресурсної теорії, а також на працях провідних вітчизняних і зарубіжних науковців.

Мета дослідження повністю відповідає темі дисертаційної роботи. Об'єкт і предмет дослідження чітко визначені та достатньо розкриті у структурі та змісті роботи. Отримані результати дослідження, висновки та рекомендації є достовірними, логічно обґрунтованими та підтверджені достатньою кількістю наукових публікацій у фахових виданнях, а також апробацією результатів на міжнародних науково-практичних конференціях. Наукові положення викладені послідовно, логічно, а висновки та рекомендації ґрунтуються на результатах проведеного дослідження.

Структура дисертаційної роботи відповідає логіці комплексного наукового дослідження, спрямованого на розкриття закономірностей формування глобальної системи торгівлі відходами. У першому розділі

розкрито теоретико-методологічні засади становлення та розвитку міжнародної торгівлі відходами в умовах переходу до циркулярної економіки. У другому розділі здійснено емпіричний аналіз сучасних процесів функціонування глобального ринку відходів, зокрема на основі оцінювання циркулярних індикаторів та міжнародних торговельних потоків. У третьому розділі обґрунтовано стратегічні та прикладні напрями позиціонування України у глобальній системі торгівлі відходами та її інтеграції до європейських циркулярних ринків. Така структура забезпечує внутрішню узгодженість дослідження, його цілісність та послідовне досягнення поставленої мети і завдань. Висновки, пропозиції та рекомендації, сформульовані за результатами дослідження, є логічно пов'язаними з основним змістом дисертації, відображають досягнуті наукові результати, містять елементи наукової новизни та мають теоретичне і практичне значення.

Разом з тим дисертаційна робота містить окремі положення, які доцільно було б уточнити або поглибити з метою підвищення її наукового рівня:

1. Автором обґрунтовано роль міжнародної торгівлі відходами в умовах переходу до циркулярної економіки. Разом з тим, доцільно було б більш глибоко проаналізувати потенційні ризики ринкових дисбалансів, пов'язаних із коливанням попиту на вторинну сировину та змінами регуляторної політики провідних країн.

2. У роботі запропоновано підхід до розгляду відходів як стратегічного ресурсу в умовах переходу до кліматично нейтральної економіки. Однак, доцільно було б більш детально обґрунтувати економічні передумови трансформації відходів у повноцінний об'єкт міжнародної торгівлі з урахуванням коливань ринкової кон'юнктури.

3. Автором здійснено комплексний аналіз циркулярних економічних індикаторів як інструменту оцінювання міжнародної торгівлі відходами. Доцільним було б розширити аналіз та детально обґрунтувати методологічну узгодженість використаних індикаторів та їхню порівнянність між різними країнами та часовими періодами.

4. У третьому розділі дисертаційного дослідження окреслено стратегічні напрями позиціонування України у міжнародній торгівлі відходами. Водночас, доцільно було б доповнити запропоновані положення більш конкретним механізмом їх практичної реалізації з урахуванням інституційних обмежень та потреби адаптації регуляторної бази до стандартів ЄС.

Загалом зазначені дискусійні положення та зауваження мають рекомендаційний характер, не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційної роботи, її наукової значущості та практичної цінності, а також підтверджують перспективність подальших досліджень у даному напрямі.

Дисертаційна робота Корнієнко Дмитра Богдановича на тему «Формування глобальної системи торгівлі відходами», представлена на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка», є завершеним самостійним науковим дослідженням, яке відповідає встановленим вимогам. Робота виконана на належному теоретичному та методичному рівні, має наукову новизну, а також вагоме практичне значення. Тему дисертаційного дослідження розкрито повною мірою, поставлені мета і завдання досягнуті.

Проведений аналіз дисертаційної роботи дає підстави зробити висновок, що представлена дисертація відповідає вимогам та роботу Корнієнка Дмитра Богдановича можна рекомендувати до подальшого захисту на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 051 «Економіка», оскільки вона є завершеним самостійним дослідженням, що містить наукову новизну, має належний теоретичний і практичний рівень та відповідає вимогам, які висуваються до дисертаційних робіт такого рівня.

В обговоренні дисертації взяли участь:

Д.е.н., професор, професор кафедри міжнародної економіки

Савельєв Є. В., який зазначив, зазначив, що робота пропонує ґрунтовний аналіз трансформації світових ринків вторинної сировини та специфіки формування глобальної системи торгівлі відходами під впливом сучасних екологічних та регуляторних імперативів. Особливу цінність становить розробка стратегічних векторів інтеграції України у міжнародні потоки рециклінгу, що є критично важливим для забезпечення ресурсної безпеки та сталого відновлення національної економіки в поствоєнний період. Дослідження пропонує конкретні механізми адаптації українського законодавства та бізнес-практик до глобальних стандартів поводження з відходами, враховуючи сучасні геополітичні шоки та зсуви у міжнародній логістиці. Тому вважаю, що дисертація є завершеним науковим дослідженням, а порушена проблема оптимізації транскордонного переміщення корисних відходів є надзвичайно актуальною та вагомою для сучасної економічної науки.

Д.е.н., професор, професор кафедри міжнародної економіки

Лизун М. В. відзначила високий рівень наукової новизни та чітку практичну спрямованість роботи. Зокрема, вона звернула увагу на успішну емпіричну перевірку гіпотези щодо впливу глобальних детермінант, таких як суворість національних екологічних стандартів, інвестиційна відкритість та урядова політика стимулювання циркулярності, на архітектуру міжнародних потоків відходів. Це дало змогу автору надати обґрунтовані рекомендації для уряду щодо розробки точної зовнішньоекономічної політики, стимулювання імпорту високотехнологічної вторинної сировини та створення динамічних механізмів моніторингу транскордонного руху відходів, що базуються на індикаторах Зеленого курсу ЄС, з метою мінімізації екологічних ризиків.

Д.е.н., професор, професор кафедри міжнародної економіки

Куриляк В.Є., яка зазначила, що обрана тема є стратегічно важливою для європейської інтеграції України та виконання її міжнародних зобов'язань. Вона підкреслила, що практичне значення дисертації полягає в ідентифікації бар'єрів та ключових детермінант включення України у глобальні ланцюги утилізації та переробки промислових і побутових відходів. Автором запропоновано дієві операційні інструменти управління міжнародною торгівлею вторинними ресурсами, які базуються на детальному аналізі структурних зрушень у торгівлі проміжними товарами та відходами між країнами OECD та Китаєм (зокрема, після введення Китаєм політики "National Sword"). Це створює надійне наукове

підґрунтя для трансформації українських бізнес-моделей та зміцнення їхньої конкурентоспроможності на світовому ринку екологічних послуг.

На підставі результатів обговорення присутніх на засіданні

ПОСТАНОВИЛИ:

Прийняти висновок щодо дисертаційної роботи Корнієнка Д. Б. на тему: «Формування глобальної системи торгівлі відходами», поданої на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 05 – Соціальні та поведінкові науки спеціальності 051 – Економіка, як такої, що відповідає вимогам, які заявлені до дисертації, та пропонувати Вченій раді університету затвердити висновок фахового семінару.

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Корнієнка Д. Б. на тему: «Формування глобальної системи торгівлі відходами», поданої на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 05 – Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 051 – Економіка

Обґрунтування вибору теми дослідження та її зв'язок із планами наукових робіт університету. Станом на 2025 та 2026 роки глобальний економічний ландшафт визначається тим, що аналітики називають «Великою переорієнтацією». Міжнародна торгівля відходами фундаментально перетворилася з маргінальних логістичних операцій на центральний стовп глобальної геополітичної стратегії, екологічної справедливості та управління промисловими ресурсами. Цей період знаменує собою систематичне закриття історичних сміттєзвалищ на Глобальному Півдні та радикальну інтернаціоналізацію відповідальності за управління відходами в межах Глобальної Півночі. В основі цього зрушення лежить складна та дедалі гармонізованіша регуляторна архітектура цієї системи, що включає, поправки до Базельської конвенції 2025 року та Регламент Європейського Союзу щодо упакування та відходів, повне впровадження якого заплановано на 2026 рік.

Дисертаційна робота виконана відповідно до планів науково-дослідних робіт Західноукраїнського національного університету у межах науково-дослідних тем, зокрема, у 2025 році – у підготовці фундаментального держбюджетного дослідження «Концепція відбудови та зеленої реконструкції України» (державний реєстраційний 0124U00003). Також у 2023-2025 роках Корнієнко Д.Б. брав участь у НДР, яка виконувалася професорсько-викладацьким персоналом, докторантами, аспірантами та здобувачами 5 наукового ступеня в межах основного робочого часу кафедри міжнародної економіки ЗУНУ «Геоенкономічні та цивілізаційні виклики розвитку глобальної економіки» (0121U111077), зокрема у підготовці розділу «Геоенкономічні та цивілізаційні виклики розвитку глобальної економіки»; у 2026 році – «Циркулярна економіка як драйвер екологічної безпеки держави» (0125U004247), розділ «Формування глобальної системи торгівлі відходами».

Мета, завдання та методи дослідження. Об'єкт та предмет дослідження. Метою дослідження є теоретичне обґрунтування процесу формування глобальної системи міжнародної торгівлі відходами та визначення стратегічних напрямів позиціонування України у цій системі. Досягнення означеної мети зумовило постановку і вирішення таких завдань:

- теоретично обґрунтувати закономірність торгівлі відходами як вагому складову формування торгівлі загалом для уточнення основних понять;
- виокремити основні інструменти впливу навколишнього середовища на імпорт та експорт відходів;
- систематизувати наслідки впливу міжнародної торгівлі відходами на економічну та соціальну сфери світового господарства;
- здійснити оцінку циркулярних економічних індикаторів як бази для оцінки міжнародної торгівлі відходами ЄС;
- проаналізувати експортно-імпортну діяльність у сфері торгівлі відходами;
- провести динамічний аналіз експортно-імпортної діяльності у сфері торгівлі відходами для формування стратегій торгівлі відходами в Україні на прикладі країн ЄС;
- проаналізувати сучасний стан участі України в міжнародній торгівлі відходами для виокремлення її основних напрямів діяльності у цій сфері;
- сформулювати напрями співпраці між Україною та країнами ЄС у міжнародній торгівлі відходами;
- виявити пріоритети України інтеграції в глобальну систему торгівлі відходами.

Методи дослідження. У написанні дисертації використовувались теоретичні та загальнонаукові методи. Ці методи формують основу огляду літератури та концептуальної бази. Зокрема, системний підхід використовується для аналізу торгівлі відходами як цілісної системи з взаємопов'язаними учасниками (експортерами, імпортерами, регуляторами) та циркулярними ланцюгами. Історичний та логічний метод дозволяє простежити еволюцію міжнародної торгівлі відходами — від перших днів нерегульованого скидання до впровадження Базельської конвенції та нещодавньої політики «Національного меча» (наприклад, заборона Китаю). Дедукція від абстрактного до конкретного дозволила розробити теоретичну модель того, як «відходи» пере класифікуються як «вторинні ресурси» в рамках циркулярної економіки. Статистичний аналіз для обробки даних UN Comtrade та Євростату для виявлення закономірностей у глобальних потоках відходів. Динамічний аналіз, що є методологічною основою дослідження, охоплює комплексне оцінювання часових рядів із розрахунком ланцюгових абсолютних і відносних приростів. Порівняльний аналіз для порівняння нормативно-правових баз розвинених країн (ЄС, США) та країн, що розвиваються (Південно-Східна Азія, Африка) щодо імпорту/експорту відходів.

Об'єктом дослідження є процеси становлення та розвитку міжнародної торгівлі відходами.

Предметом дослідження є теоретико-методичні та прикладні засади формування концепту міжнародної торгівлі відходами.

Наукові положення, розроблені особисто дисертантом, та їхня новизна. Наукові результати, що характеризують новизну проведеного дослідження полягають у такому:

вперше:

– розроблена система глобальної торгівлі відходами як вагової складової міжнародної торгівлі загалом, що суттєво трансформує її, оскільки вторинна сировина стає повноцінним стратегічним ресурсом, що посилює циркулярні процеси у світовій економіці та прискорює зміни щодо її екологізації, підкреслюючи досягнення можливого балансу між економічним зростанням, екологічною стійкістю та соціальною відповідальністю; при цьому виокремлено основні інструменти впливу, що створюють країни у світовому навколишньому економічному середовищі з метою активізації імпорту та експорту вторинної сировини у глобальному масштабі, що крім фрагментованих податкових преференцій та пільгового оподаткування включають асиметричні умови розвинених країн відносно тих, що розвиваються, особливо стосовно проблематичних та шкідливих відходів;

удосконалено:

– теоретичне обґрунтування та емпіричне підтвердження наслідків глобальної системи торгівлі відходами, що перевищують сумарну вартість їх переробки та логістики, нівелюючи мету циркулярної економіки загалом, вступаючи у фазу «біфуркації», торгівля між країнами ОЕСР та тими, що не входять у стримуюче поєднанням високих адміністративних зборів, суворих вимог до чистоти і прямих податків на охорону навколишнього середовища;

– виокремлення циркулярних хабів в глобальній системі торгівлі відходами (Нідерланди, Бельгія, Італія, Естонія) та країн-аутсайдерів (Румунія, Ірландія, Литва, Португалія); запропоновано здійснення постійного моніторингу вторинної сировини, наголошено на неповній достовірності 8 даних про кількість переробленої сировини, що дозволяє їх перевіряти через статистику міжнародної торгівлі відходами;

– наукові підходи до обґрунтування зміни геополітичних ліній торгівлі відходами, що формують нову їхню траєкторію і вектори заборони імпорту Китаю (політик «Національного меча»), орієнтовану в сторону Підвденно Східної Азії (Філіппіни, В'єтнам, Таїланд), що однак не призвели до зростання ефективної переробки у країнах експортерів та світової економіки загалом;

– оприлюднені результати динамічного та кластерного аналізів рівня відходів у ЄС свідчать про їхнє використання як інструментів формування стратегій цих процесів в умовах посилення вимог щодо екологічної безпеки та зростання конкуренції за ресурси на європейському ринку перероблених відходів, зокрема, сформовано кластер 3 (Франція, Бельгія) експорту-імпорту відходів – нетто-експортери з позитивним сальдо у трьох матеріалах (папір, пластик, скло); кластер 2 (Німеччина) змішаний з надлишком пластику; кластер (Італія, Чехія, Португалія, Нідерланди) – експортоорієнтовані за папером;

кластер 0 – інші країни ЄС, серед яких помірні нетто-експортери, інші близькі до балансу або мають негативні значення.

набуло подальшого розвитку:

– інституційна база формування системи торгівлі відходами в Україні, що включає заходи виконання Закону України «Про управління відходами» та гармонізація їх з вимогами Директиви 2008/98/ЄС про відходи та Регламентом ЄС № 1013/2006 про транскордонне перевезення відходів, кластеризацію інфраструктури в регіонах та економічну інтеграцію, створення «кластерів відходів», впровадження економічних стимулів та інвестицій;

– інтеграція ключових напрямів України у глобальну систему торгівлі відходами, що включають євроінтеграцію, розвиток циркулярної економіки, цифровізацію, вдосконалення системи управління відходами, інституційну спроможність.

Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, які захищаються. Дисертація є самостійно виконаним науковим дослідженням. Усі наукові результати, що викладені в дисертації і виносяться на захист, отримані автором особисто. Наукові положення, висновки, рекомендації, які сформульовані у дисертації, є теоретично обґрунтованими та достовірними. Наукова обґрунтованість та достовірність основних положень дисертації, отриманих результатів, висновків і сформульованих рекомендацій забезпечується завдяки застосуванню загальнонаукових і спеціальних методів наукових досліджень.

Інформаційно-фактологічною основою дисертаційної роботи дисертаційної роботи є матеріали Організації економічного співробітництва та розвитку, Конференції ООН з торгівлі та розвитку, Євростату, Всесвітнього економічного форуму, матеріали аналітичних оглядів та періодичних видань, монографії вітчизняних і зарубіжних учених тощо.

Аргументованість, достовірність та обґрунтованість, зроблених у дисертаційній роботі висновків та рекомендацій, підтверджується глибоким аналізом фахової літератури. В процесі дослідження опрацьовано значну кількість літературних джерел – 144, у тому числі іноземних, що включають наукові статті українських і зарубіжних учених, монографії, ресурси мережі Інтернет. Зазначене підтверджує високий ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій дисертаційної роботи.

Практичне значення роботи. Основні положення, викладені в дисертації, та висновки доведені до рівня теоретичних та методичних розробок, практичних рекомендацій.

Повнота викладення матеріалів дисертації в публікаціях та особистий внесок у них автора. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, у дисертації використано лише ті ідеї та положення, які є результатом особистої роботи здобувача. Основні результати дослідження автора були опубліковані в 9 наукових працях, зокрема 5 працях в наукових фахових виданнях України; 4 праці в інших виданнях за матеріалами конференцій. Результати дослідження здобувачки доповідалися та обговорювалися на міжнародних науково-практичних конференціях.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ
Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

Драпак Т.І., Корнієнко Д. Б. Нові технології, що підтримують перехід до циркулярної економіки в ланцюжку створення вартості пластикових матеріалів. Збірник наукових праць «Економічний простір», № 189, 2024 рік. С. 179-185. URL: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/189-33> (1 д.а.).

Драпак Т.І., Корнієнко Д. Б., Баб'яр В.П. Трансформація економічних, фінансових та продуктивних систем пришвидшує перехід до сталого розвитку Економічний науково-практичний журнал Сталий розвиток економіки, № 4 (51), 2024 С. 199-205. URL: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-51-29> (0,8 д.а.).

Корнієнко Д. Б., Романюта Е. Е., Є. Цзяньфу. Challenges of China's Foreign Direct Investment under the «Belt and Road» Initiative in the Post-Pandemic Era. Причорноморські економічні студії Науковий журнал. Випуск 88. 2024. С. 31-35. URL: <https://doi.org/10.32782/bses.88-5>

Корнієнко Д. Б. Глобальний економічний простір у добу цифрової екологізації: виклики та перспективи. Інноваційна економіка – 2'2025 [102] Науково-виробничий журнал. С. 84 – 90.

URL: <https://doi.org/10.37332/2309-1533.2025.2.9>

Корнієнко Д. Б., Зварич І. Я. Стратегічний аналіз міжнародної торгівлі відходами: Німеччина та Італія як парадигми інтеграції України в європейську циркулярну економіку. Економіка та суспільство, (83) 2026.

URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2026-83-38>

Драпак Т.І., Бродовська О.Г., Корнієнко Д.Б., Баб'яр В.П. Побудова кращого майбутнього за допомогою стійких інвестицій: висновки нещодавніх досліджень. Матеріали мультидисциплінарного наукового часопису «Нотатки сучасної науки», № 14, 2024. С. 12-13. (0,1 д.а.).

Корнієнко Д.Б. Міжнародна торгівля біовідходами в Німеччині. Інноваційні процеси економічного та соціально-культурного розвитку: вітчизняний та зарубіжний досвід // Матеріали XVIII Міжнародної

науковопрактичної конференції молодих учених і студентів. Тернопіль: ЗУНУ, 2025. С.43-45.

Корнієнко Д.Б. Торгівля біологічними відходами в Німеччині: виклики та перспективи міжнародного співробітництва. Міжнародна економіка в умовах кліматичних змін: глобальні виклики. Збірник тез доповідей IV Міжнародної науково-практичної конференції (24 квітня, 2025 р.) – Тернопіль, 2025. – С. 90-94.

Корнієнко Д.Б. Біологічні відходи в Європі. Міжнародна економіка в умовах кліматичних змін: глобальні виклики. Збірник тез доповідей III Міжнародної науково-практичної конференції (26 квітня, 2024 р.) – Тернопіль, 2024. – с. 95-97.

Текст дисертаційної роботи пройшов перевірку на наявність текстових запозичень StrikePlagiarism. За результатами перевірки, виявлено відсутність текстових запозичень без належного посилання на джерело та встановлено, що дисертаційна робота Корнієнка Д. Б. на тему: «Формування глобальної системи торгівлі відходами» відповідає принципам **академічної доброчесності**.

Апробація результатів дослідження. Основні ідеї, положення, теоретичні й практичні висновки, та результати дисертаційної роботи доповідалися та отримали схвальні відгуки, отримали оприлюднення на всеукраїнських та міжнародних науково-практичних конференціях: Інноваційні процеси економічного та соціально-культурного розвитку: вітчизняний та зарубіжний досвід // Матеріали XVIII Міжнародної науковопрактичної конференції молодих учених і студентів. (Тернопіль, ЗУНУ, 2025), Міжнародна економіка в умовах кліматичних змін: глобальні виклики. Збірник тез доповідей IV Міжнародної науково-практичної конференції (24 квітня, 2025 р.), Міжнародна економіка в умовах кліматичних змін: глобальні виклики. Збірник тез доповідей III Міжнародної науково-практичної конференції (26 квітня, 2024 р.), «Нотатки сучасної науки» (м. Київ, 2024 р.), «Міжнародна економіка в умовах кліматичних змін: глобальні виклики» (м. Тернопіль, 2025р.).

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація написана діловою українською мовою із дотриманням наукового стилю викладення її змісту, характеризується смисловою завершеністю, логічною послідовністю розглянутих питань, точністю використання спеціальної термінології, чіткістю, ясністю та об'єктивністю викладення матеріалів дослідження. Стиль викладу матеріалів дослідження, наукових положень, висновків і рекомендацій є зрозумілим та доступним до його сприйняття.

Відповідність змісту дисертації спеціальності, за якою вона подається до захисту.

За актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю отриманих результатів, використанням теоретико-методичним інструментарієм, науковим та практичним значенням отриманих результатів, повнотою викладу матеріалів дисертації в наукових публікаціях Корнієнка Д. Б. на тему: «Формування глобальної системи торгівлі відходами» відповідає спеціальності 051 – Економіка та вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44. Фаховий семінар рекомендує подати дисертаційну роботу Корнієнка Д. Б. на тему: «Формування глобальної системи торгівлі відходами» відповідає спеціальності 051 – Економіка до захисту в разову спеціалізовану вчену раду.

У результаті розгляду дисертації Корнієнка Д. Б. та повноти публікації основних результатів дослідження

УХВАЛИЛИ:

1. Пропонувати Вченій раді затвердити такий склад разової спеціалізованої вченої ради:

Головою разової спеціалізованої вченої ради призначити доктора економічних наук, професора Собко Олену Миколаївну, завідувача кафедри підприємництва і торгівлі Західноукраїнського національного університету.

Рецензентами:

доктора економічних наук, професора Сохацьку Олену Миколаївну, професора кафедри міжнародних економічних відносин Західноукраїнського національного університету;

кандидата економічних наук, доцента Карась Олену Сергіївну, доцента кафедри міжнародної економіки Західноукраїнського національного університету;

Опонентами:

доктора економічних наук, професора Орехову Тетяну Вікторівну, декана економічного факультету, професора кафедри міжнародних економічних відносин Донецького національного університету імені Василя Стуса;

доктора економічних наук, професора Яценко Ольгу Миколаївну, в. о. завідувача кафедри міжнародної торгівлі і маркетингу Київського національного університету ім. Вадима Гетьмана.

2. Рекомендувати новоствореній разовій спеціалізованій вченій раді прийняти дисертаційну роботу до захисту.

Головуюча на засіданні

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри
міжнародної економіки

Людмила ГЕРМАН